ՔՍԱՆԵՒԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—2174—ՇԱԲԱԹ—Թ—ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—Ն. Տ.—21—ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—1878

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին ի Պոլիս հռ. 8 Մեճ.
» » Գաւառաց » 10 Մեճ.
Վեցամսեայ » ի Պոլիս » 4 Մեճ.
» » Գաւառաց » 5 Մեճ.

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց ճանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակներ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Ղալաթիա Սանտըքճըլար ճատտէսի թիւ 98, Նօրօ խան, Մասիսի գրասենեակը։

Ճանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ռուսական զօրաց մայրաքաղաքիս շրջակայներէն մեկնիլն ստուգութեան կերպարան կառնու. այսօր Այսթէֆանոս պիտի պարպուի, որով Պերլինի դաշնագրութեան կարեւոր մէկ կէտը կը գործադրի։ Կարնոյ ամբողջապէս պարպուելուն վրայ տակաւին լուր չկայ, բայց արդէն լուր կար թէ հոնկէ ալ Ռուսական զօրքը քաշուելու վրայ էր, և հիմայ դուցէ կատարեալ իրողութիւն մ'եղած և Օսմանեան զօրքն հոն մտած է։ Իսկ Հայոց գաղթականութեան վրայ վաւերական լրոյ սպասել հարկ կըլլայ, որպէս զի ունեցած կարեւորութեան աստիճանն հասկցուի։ Առ այժմ սիրելի է մեզ հաւատալ թէ զրուցուածին չափ ընդարձակ չէ։

• • •

Աւստրիացիք Պոսնիոյ մէջ իրենց խաղաղարարութեան գործը խիստ ծանր յառաջ կը տանին. Իսլամ ապստամբք զանազան կողմեր յամառ դիմադրութիւններ կընեն, և այս պատճառաւ Աւստրիացիք այս տարի Նօվի Պազարի գրաւումն ալ թողուցած են։ Իսլամք լոկ ապստամբական պատերազմ մը չեն մղեր, այլ ամեն սպառազինութիւն ունին և կրնան դիմադրութիւնն երկարաձգել։ Սահմանակից գաւառներէն ալ համակրութիւն և օգնութիւն կը գտնեն, քանզի Ալպանիական Միութիւնն հզօր դիմադրութիւն մը կընէ, որուն առջեւ Բ. Դուռն իսկ անզօր է։ Կըսուի թէ Բոզավէնայի նահանգին մէջ յիսուն հազար ապստամբք կան, որոց մէջ տասն և հինգ հազար կանոնաւոր զօրք կը գտնուին։ Երկու գաւառաց, Հերսէքի և Պոսնիոյ մէջ, հիմայ Աւստրիացւոց զօրութիւնն երկու հարիւր հազարէն աւելի է, և կըսուի թէ Ջափարի զօրավարն յարձակողական շարժման սկսելէ առաջ իւր զօրութիւնն հարիւր հազարի պիտի հասցնէ։

Պիհաքէի առջեւ Ջալս զօրավարը պարտութիւն մը կրեց։ Այս ամրոցին մէջ գտնուող Օսմանեան զօրքն յայտարարեր են թէ բերդը յանձնելու համար Կ. Պոլսէն հրաման չունին, և մինչեւ յետին շունչ պիտի դիմադրեն։ Բայց այս պարտութեան փոխարէն, Սամէց զօրավարն յաջողութիւն մը ձեռք բերաւ, քանի մը ժամ կռուէ ետեւ Քլիուչի ամրոցն առնլով։ Աւստրիացւոց կրած դժուարութեան պատճառաւ, Սերվիոյ Նախարարաց գլուխ Պ. Ռիսթիչ Վիեննայի կառավարութեան առաջարկեր է, եթէ պէտք ըլլայ, օգնութիւն տալ Պոսնիան խաղաղեցնելու համար, սակայն Աւստրիա մերժեր է այս առաջարկն։ Այսու ամենայնիւ Պոսնիոյ գործը ցոյց տուաւ թէ ո՛չ միայն խաղաղարարութիւնը Վիեննայի մէջ կարծուածին չափ դիւրին չէր, այլ և Աւստրիոյ բոլոր զօրութիւնը պէտք էր զայն զսպելու, որուն համար Աւստրիա իւր ոյժն ու համբաւը կըսպառէ։ Ի՞նչ նուաստութիւն որ Սերվիա իսկ օգնութիւն առաջարկէ իրեն։ Ռուս լրագրերէն ոմանք կը յայտարարէին արդէն թէ Աւստրիա խառնիխուռն և տկար զանգուած մ'է, որ թէ և Տէրութեանց խորհրդոյն մէջ իւր ձայնը բարձր կը հանէր, այսու ամենայնիւ Հաճի Լօյայի նման պարզ ապստամբապետ մ'իրեն հաւասար ոսոխ մ'եղաւ։ Կըսուի թէ Աւստրիոյ և Ռուսիոյ յարաբերութիւններն այս միջոցիս բաւական բացուած են, և թէ բարձրաստիճան Ռուս զօրավար մը՝ Օսմանեան զօրավարի մ'այցելութիւն տալու առթիւ ըսեր է թէ դուցէ 'ի մօտոյ զինուց ընկերակից ըլլան Աւստրիոյ դէմ։ Այսու ամենայնիւ չկարծուիր որ այս երկու տէրութիւնք այսպիսի թշնամական կերպիւ վերջացնեն իրենց երից կայսերաց հռչակաւոր համաձայնութիւնը։

• • •

Գերմանիա առաջարկութիւն կըներ որպէս զի Պերլինի դաշնագրութեան գործադրութեան համար տէրութեանց կողմէ համաձայնութեամբ ազդարարութիւններ ըլլան Բ. Դրան։ Անգղիա այս առաջարկութեան հաւանութիւն չտար եղեր, որ Յունաստանի և Գարատաղի վերաբերեալ կէտերուն համար պիտի ըլլար. բայց կարծողներ կային թէ տէրութեանց միջնորդութիւնը խնդրելու համար Հելլենական կառավարութեան ծանուցագիրը ներկայանալէ ետեւ, Անգղիա ևս պիտի պարտաւորի միւս տէրութեանց յարիլ։ Ինչ որ ալ ըլլայ, Պերլինի դաշնագրութիւնն հետզհետէ պիտի գործադրի, և Պիսմարք իշխանը Պերլինի քաղաքացւոց երեւելիներուն ուղղեալ նամակի մը մէջ՝ շնորհաւորելով զանոնք որ իրենց քաղաքը տէրութեանց ժողովոյ գումարման տեղի եղաւ, կը յայտարարէ թէ քանի որ Աստուած իրեն զօրութիւն տայ, կայսեր բաղձանաց համաձայն ամեն ջան 'ի գործ պիտի դնէ որ Պերլինի մէջ ապահովեալ հաշտութիւնը տեւական լինի։ Ուրեմն առ այժմ պատճառ մը չկայ այս հաշտութեան տեւականութեանը վրայ կասկածելու. քանզի թէ և դաշնագրութեան մանրամասնութեանց մէջ դժուարութիւններ ծագին, գլխաւոր կէտերն անպատճառ կը գործադրին, վասն զի հզօրաց կը վերաբերին. Ռուսիա բոլոր Պուլղարիան ինքնագլուխ ըրաւ Ծումնուն և Վառնան գրաւելով. Պաթում իրեն յանձնուեցաւ առանց որ և է դիմադրութեան. իսկ Աւստրիա Պոսնիա մտաւ։ Կը մնայ տկարաց վերաբերեալ մասերն, որք մանրամասնութիւն կը համարուին. ասոնց գործադրութեան համար ալ պատերազմ անյուսալի է։

• • •

Քուրիէ տ'Օրիան լրագիրն, որուն Ռուսիոյ բարեկամ ըլլալն յայտնի է, ընդարձակ յօդուած մը կը հրատարակէ Ս. Պատրիարքին անցեալներն Ազգային ժողովոյ մէջ խօսած ճառին վրայ, զոր կը քննադատէ և կը խածբրծէ։ Ս. Պատրիարքին ճառը գաղղիերէնի թարգմանուեր և հայերէն բնագրին հետ մէկտեղ տպուեր է։ Քուրիէի յօդուածին հեղինակը կը ջանայ Պերլինի Տէրութեանց ժողովին սահմանած Հայաստանի վերաբերեալ յօդուածին կարեւորութիւնն, ինչպէս նաեւ Ս. Պատրիարքին և Հայ պատուիրակաց ազգին ըրած ծառայութիւնը բոլորովին ջրել։ Ըստ կարծեաց յօդուածագրին, Ս. Պատրիարքին ջանքն և ստիպումը չէ եղեր որ Այսթէֆանոսի դաշնագրութեան մէջ 16 րդ յօդուածը գրուած է, այլ այն յօդուածն Աղեքսանդր կայսեր Մոսքուայի ատենախօսութեան բնական հետեւանքն է եղեր։ Յօդուածին հեղինակը բաւական վշտացած կերեւի որ Ս. Պատրիարքն հրապարակաւ ամբաստանած էր զՌուսիա՝ իբր թէ Հայոց ազգութիւնը կլնել և լեզուն բառնալ կուզէ, և դառնապէս կը գանգատի Հայ պատուիրակաց՝ ինչպէս նաեւ Ս. Պատրիարքին այն խօսքերէն՝ որով կըսէին թէ "Հայոց ազգը գոհ է Օսմանեան տէրութենէն, և թէ անոր հովանւոյն ներքեւ ապրիլ կուզէ„ եայլն։ Պերլինի Տէրութեանց ժողովին մէջ ևս այս խօսքերն, ըստ Քուրիէի, ապերախտութիւն ըրեր են, քանզի երբ բժիշկ մը կուզուի, կըսէ, ընտանիքի մը հիւանդ անդամներուն խնամ կը տանի, և ո՛չ անոնց՝ որք կըսեն թէ իրենք ողջ առողջ են։ Այս խօսքը Պէկեան էֆէնտիի Ազգային ժողովոյ մէջ ըրած յայտարարութեան կը նմանի. որ կըսէր թէ մեք մեր հիւանդութիւնը ճշդիւ չյայտնեցինք։ Վերջապէս Քուրիէի նամակագիրը կը կարծէ թէ Հայոց ցաւերուն դարման չեն կրնար ըլլալ՝ ո՛չ ինքնօրինութիւն, ո՛չ ալ Հայաստանի գաւառաց մէջ Հայ պաշտօնատարներ դրուիլն. այլ ասոր համար ուրիշ փոփոխութիւնք պէտք են եղեր, որոց վրայ երկրորդ յօդուածի մը մէջ պիտի խօսի։

Հետաքրքրութեամբ կ'սպասենք դիտնալ թէ ի՛նչ են անոնք, որպէս զի մեք ևս մեր կարծիքն յայտնենք։

• • •

Ադրիանուպօլսէն սեպտ. 14 թըւով Քուրիէ տ'Օրիան լրագրին ուղղեալ նամակի մը մէջ հետեւեալ տողերը կը կարդանք, յորոց կը տեսնուի թէ Ռուսական զօրաց քաշուելուն առթիւ վտանգի և սպառնալեաց ներքեւ լինող և երկիւղ զգացողները միայն Հայաստանի Հայ ժողովուրդները չեն.

"Այլ և այլ կողմերէ պատգամաւորութիւնք կը հասնին հոս, գլխաւորապէս Արտայի և Մէրիճէի ոռոգած երկիրներէն՝ իմացնելու համար Ռուսական իշխանութեանց թէ քրիստոնեայ ժողովուրդք վտանգի մէջ են եթէ Ցարին զօրքերն հեռանան. վասն զի Թուրքերն յայտնապէս կըսեն (ինչպէս Հայաստանի գրաւեալ գաւառաց մէջ) թէ Ռուսաց մեկնելէն ետեւ՝ հաշիւներ կան կարգադրելիք։ Պատգամաւորութիւնները Ֆէրրէի, Սուֆլիի, Տէմօթիքայի գաւառաց երսուն և եօթն քրիստոնեայ գիւղերու և Գըրգ—Քիլիսէի, Հաֆզայի և Վիզէի ութսուն և հինգ գիւղերու կողմէ կը խօսին։ Եթէ Ռուսք երթան, պէտք է միջոցներ ձեռք առնուին, որպէս զի քաղցեալ և արեան ծարաւի աւարառուներ անպաշտպան դըժբաղդ ժողովրդոց վրայ չխուժեն։„

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 18 սեպտ.

Միտհաթ փաշան այսօր խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ արտաքին գործոց նախարար Պ. Վատինկթօնի հետ։

Պետրպուրկ 18 սեպտ.

Շուվալօֆ կոմսն անձնական պատճառներով Վիեննա գնաց։ Աշխարհաքաղաքական որ և է պաշտօն չունի։

Պերլին 18 սեպտ.

Հիւսիսային Գերմանական Կազէթ լրագիրը Պերլինի դաշնագրութեան անյապաղ գործադրութեան համար Դրան քով միջնորդ ջանք մ'ընելու Գերմանական առաջարկութեան վրայ խօսելով կըսէ թէ Պերլինի կառավարութիւնը չպիտի պնդէ այդ առաջարկութեան վրայ, որովհետեւ Պաթումի պարպուելովը իրաց վիճակը փոխուած է։ Գերմանիա այդ առաջարկն ընդհանուր կերպիւ ըրած էր այն ժամանակն, որ Դուռը Պերլինի դաշնագրութիւնը գործադրելու փոյթ չէր ցուցըներ։

Լոնտրա 19 սեպտ.

Զրոյց կը պտըտի թէ Լորտ Տիւֆէրին Փօքր—Ասիա կը ղրկուի պաշտօնով։

Կալկաթա 19 սեպտ.

Աֆղանստան ղրկուած Անգղիական դեսպանը Քապուլ հասաւ և լաւ ընդունելութիւն գտաւ։

Անգղիական դեսպանութիւնը Բէշավուր կենալով՝ Էմիրին պատասխանին կ'սպասէ։

Փարիզ 19 սեպտ.

Պ. Կամպէթթա երէկ ատենաբանութիւն մ'ընելով հարիւրին 3 տոկոսաւոր Գաղղիական Քօնսօլիտէներն ուրիշ որ և է ձեւի վերածելու գաղափարն հերքեց։ Այս ատենախօսութեան վրայ հարիւրին 5 բերող Քօնսօլիտէն 95 անկում վրայ գրաւ այս առաւօտ Պօրսային մէջ։

Վիէննա 19 սեպտ.

Աւստրիական զօրքը Պիլէք մտաւ։

Բոյիթիչ Գորէսբոնտէնց լրագիրը դեսպանական փոփոխութեանց լուրերը կանխահաս կը համարի։

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Լոնտրա 20 սեպտ.

Վիէննայէն կը հեռագրեն Սթանտարտի թէ Անտրաշի կոմսին և Պիսմարք իշխանին մէջև յարաբերութիւնք առաջուանէն նուազ մտերմական են՝ Աւստրիացւոց Պոսնիոյ մէջ անյաջողութեան պատճառաւ։

Թայմզ հեռագիր մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ Գարատաղի իշխանը խնդրեր է Միլան իշխանէն որ Ալպանիացւոց դէմ միանայ իրեն հետ։

Աթէնք 20 սեպտ.

Լաւ աղբիւրէ քաղուած տեղեկութեանց նայելով, Հելլենական զօրաց գործօն բանակը 40000 մարդէ, իսկ պահեստի բանակն 35000 մարդէ կը բաղկանայ։

Մարսիլիա 20 սեպտ.

Միտհատ փաշան այսօր հոս հասաւ և վաղը շոգենաւ պիտի նստի Շիրա երթալու համար։

Փարիզ 20 սեպտ.

Ելեւմտից նախարար Պ. Լէոն Սէյի հրաժարման զրոյցը սուտ կը հանուի։

Լոնտրա 19 սեպտ.

Օսմ. Քօնս.		13 1/16
փոխ.	1865	18 1/2
»	1869	18
»	1871	54 3/4
»	1872	24 1/2
»	1873	15
»	Եգիպտ.	75 3/4
Անգղ. Քօնս.		95 3/16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Պաթումի նախորդ հրամանատար Միւշիր Տէրվիշ փաշան Էրզրումի զօրաբանակին հրամանատար անուանեցաւ։

Վեհ. Սուլթանն երէկ Պալաղիտի մզկիթը կատարեց միջօրէի աղօթքն և իրիկունն ալ Թօփ—գաբուի պալատը ճաշեց։

Ճերիտէի Հավատիս լուր կուտայ թէ Վեհ. Սուլթանը Ղազի Օսման փաշայի որդին իրեն փեսայու ընտրեր է։

Երէկ Այսթէֆանոսի սահմանականութիւնն Օսմ. իշխանութեան յանձնուեցաւ Ռուսաց կողմէ։

Կը հաւաստեն թէ, կըսէ Լա Թիւրքի, Բ. Դուռն որոշեր է պատերազմական ատեան մը հաստատել կարնոյ մէջ, որպէս զի Հայաստանի գաւառաց մէջ գործուած կամ գործուելիք ոճիրները դատելով անմիջապէս պատժէ՝ առանց տրուած վճիռները Բ. Դրան վաւերացուցման ներկայելու։ Յիշեալ ատեանին կանոնաւոր և ազդուապէս գործողութեան համար բաւական թուով կանոնաւոր զօրք դրուեր է իր տրամադրութեան ներքև։

Լոնտրայի Օսմանեան դեսպան Միւզիւրիւս փաշան երէկ Կ. Պոլիս եկաւ։

Իտալական Ֆանֆուլլա լրագիրը ծանուցած էր թէ Անգլիոյ և Թուրքիոյ միջև նոր դաշնագրութիւն մը կնքուեր է, որ Եգիպտոսն Անգլիոյ պաշտպանութեան ներքև կը դնէ։

Բ. Դրան ապագրական տեղեկութիւնք պաշտօնապէս կը յայտարարէ թէ այս լուրն հիմնովին սուտ է։

Եգիպտոսի Խտիվին Գարա—բէհեսոսի վսեմ. Աբրահամ փաշան այսօր Կ. Պոլիս կ'սպասուի գաղղիական շոգենաւով։

Կիլիկէն եկած լուրերը գոհացուցիչ են։

Ղազի Մուխթար փաշայէն հինգշաբթի օրը Բ. Դուռն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Քրիստոնէից պատուիրակաց հետ բանակցութիւնք գոհացուցիչ կերպիւ կը շարունակին, և մեծ յոյս կուտան որ կիրիտի խնդիրը խաղաղութեամբ պիտի լուծուի։

Վերջին երկու աւուրց փոթորիկներուն միջոցին տասներկու առագաստաւ, մեծ մասը փայտաքով լի, ցամաք ինկան Վոսփորի Նեղցին բերանը։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

8 սեպտ. ուրբաթ իրիկուն		14, 6
9 սեպտ. շաբաթ առաւօտ բացուելու		13, 3
կէս օրին		13, 3
Բունձլիի երկաթուղի	Փր.	50
Թղթադրամ	մր.	315 20

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Կ. Պոլիս 8 սեպտեմբեր

Սոսիէթէ ժէնէրալի բաժ.	Անգղ. լիր.	4.
» փոխանակութեան	»	3,35
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	7.
Քրէտի ժէնէրալ	»	5.
Քրէտի Օթօմօ—Թիւրք	»	—
փոխ. 1863	Ֆր.	82
» 1865	»	87
» 1869	»	82
» 1872	»	25
» 1873	»	75

ԱԶԳԱՅԻՆ.

Ազգային ժողովն երէկ արտաքոյ կարգի նիստ մ'ըրաւ Ղալաթիոյ եկեղեցին, ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։

Ինչպէս արդէն ծանուցուած էր, գումարման նպատակը կարնոյ և շրջակայից գաղթականութեան խնդիրն էր, որոյ պատճառները վերցնելու և հետեւաբար առաջն առնելու համար Ս. Պատրիարք Հօր երկու երեք շաբաթէ 'ի վեր ըրած անձնուէր ջանքն ազգային վարչութեան խառն ժողովը գոհութեամբ տեսնելով, Ն. Սրբազնութեան աւելի ուժ և քաջալերութիւն տալու համար Ազգ. ժողովոյ գիմեր էր յատուկ գրով մը։

Ժողովը խնդրոյն կարեւորութիւնը նկատելով, թիւրիմացութեանց և այլ ընդ այլ սխալ մեկնութեանց և տարաձայնութեանց առիթ չտալու համար՝ նիստը դռնփակ ընել որոշեց, և խնդրեց Ս. Պատրիարքէն որ իւր ըրած գործողութիւնները մանրամասնաբար ծանուցանէ ժողովին։ Ն. Սրբազնութիւնն ալ իւր բոլոր ջանից և տեսակցութեանց պարագաները մի առ մի ծանոյց Ազգ. ժողովին, որ գոհ ըլլալով հետեւեալ որոշումն ըրաւ միաձայնութեամբ.

«Ազգային ժողովս ցաւօք սրտի լսելով կարնոյ և շրջակայից Հայ ժողովրդոց իրենց կեանքն ստացուածքն ու պատիւն անապահով վիճակի մէջ տեսնելնուն համար բազմաթեամբ գաղթականութեան դիմելուն վրայ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր տուած տեղեկութիւններն, և այս մասին թէ՛ Բ. Դրան և թէ՛ հզօր տէրութեանց դեսպաններուն քով ձեռք առնուած միջոցները գոհութեամբ լսելով, կը յանձնարարէ Նորին Սրբազնութեան և Ազգ. վարչութեան՝ Հայաստանի Հայ ժողովրդոց ապահովութեան և բարեկարգութեան պիտոյից սախարդականութիւն տալ և պէտք եղած ազդու միջնորդութիւնը կատարել թէ՛ Բ. Դրան և թէ՛ հզօր տէրութեանց դեսպաններուն քով, և կանոնի իւր օրակարգին։»

Երէկուան Ազգ. ժողովոյ մէջ Ս. Պատրիարք Հօր տուած տեղեկութիւններէն հասկցուեցաւ թէ մայրաքաղաքիս Անգլիական դեսպանը կարնոյ կուսակալ Իսմայիլ Հագգի փաշան փոխել տալու խոստում չէ ըրեր։

Տեղատոյ Տուզասար գիւղէն հետեւեալ տխուր հանրագիրն եկաւ այս շաբթու 'ի Պատրիարքարան։

Ամենապատիւ Տ. Ներսէս Սրբազան Հայր.

Քաղաքականութեան դժնդակ կացութիւնը վերջին ծայր թշուառութեան կենթարկէ զմեզ. արդեօք քանիցս եղեռնութիւնք քանիցս նենգութիւնք և չարութիւնք քանիցս բռնաբարութիւնք մեզ անիրաւի կոչկանդեցին. բոլոր այս արհաւիրք են մեր ճակատագիրք. աւա՜ղ, մինչդեռ մեծ յուսով քաղաքականութեան մատախաղաս զեղծումներէն պրծիլ կակնկալէինք, ընդհակառակն գլխուս մերկ սուրեր շողշողելով անդնդային ձայներ կաղաղակեն. կամ մերկացիր քոյ պատույդ և յընչիցդ, կամ անմիջապէս մեռիր. Ո՛րչափ անձինք կոզոպտուեցան. քանի՛ զրկանք չեղան արդեօք այս օրերս գիւղիս մէջ. հարիւր քան անէ բաղկացեալ եմք. աւազակ Քրդեր, բարբարոս Տաճիկներ, անողորմ Չէրքէզներ և նոյն զդեստով կեղծեալներ արձակ համարձակ կառավարութիւնը առ ոչինչ գրելով, թերեւս 'ի նոցանէ խրախուսեալ, կուգան ամեն առեն որ և է բռնութիւն զրկանք կողոպուտ կը գործեն. մինչև իսկ կենաց և պատուոյ զեղծումներ եւս։ Հազիւ տարի մը կայ, Դանէլ անուն անձ մի մեր գիւղին մէջ բազմութեան մէջ սրախողխող մեռուցին. իրեն թշնամի եղող Քրդերը շատիս եղներն ու ոչխարներն առած տարած են. երբ կառավարութեան բողոքենք, գողերն գիտնալով հանդերձ որոնք են պէտք էր բռնէին կըսեն. եթէ պատահմամբ գողերը բռնուին, վկայ կուզեն. Տաճիկը արդէն վկայ չըլլար զի կամակից է նոցա. Հայք կը վախեն վկայելու և մանաւանդ մեր վկայութեանը կարեւորութիւն չեն տար, նոյն իսկ զրկեալն ալ կ'երկնչի բողոքելու. զի գիտէ կառավարութեան ապօրինաւոր ընթացքը. քանի որ մահապարտներ քանի մը կաշառաւորուած անձանց շնորհիւ բանտէն կը փախին կամ կազատին, ապա գողք և բռնաւորք ինչո՞ւ պիտի համարձակ չգործեն. քանի՜ անգամ բողոքած եմք արդեօք. բայց ապարդիւն. միայն գողերնիս բռնաւորնիս միշտ շատցուցած և զայրացեցուցած եմք. ահաւասիկ արդիւնքնիս և շահածնիս այս է միայն։ Օրերս քաղաքիս մէջէն մադագործ Սահփան անուն տղայ մը գիւղէն եկած ատեն իրեն ընկերքը ցրուելով ինք միայն աւազակ քրդաց գիմագրելով և Լուսաւորչայ երկաթասան չարչարանքը կրելով երեք օր կապ կը մնայ. վերջէն քաղաք բերուելով հազիւ կ'ապրի. խեղճը հաղարումէկ կրօնական հարցման և պնդումի հակառակ ելաւ. այս բաներուն կառավարութիւնը անտարբեր մնալուն համար է որ Սրբազնութեանդ գիմելով կաղաղակեմք առ հասարակ ամբողջ գիւղացիքս թէ գո՛նէ մարդասիրին Աստուծոյ, գոնէ սիրոյն ազգութեան ողորմեցէք մեզ, մի՛ զլանաք ապեղանիքն ամենայն ցաւոց մերոց, զի այսու կենօքս խեղդմ՝ ողորմելիք եմք քան զամենայն գերիք։ Կրկին հազիւ տասն օր կայ որ Քէօսէեան Խաչիկ քէհեայի հովիւը կապեցին, հարիւր քառսնընը հատ ոչխար առին տարին. հարիւր մը չափ ևս ուրիշներէն տարին, որէն երկու-ք, որէն տասը, և իւրաքանչիւր ոչխար հիմակ երեք հարիւր դահեկան հազիւ կուտան։

Բոթօյեան Ղազար քէհեային գոմէշը գոմին մէջէն համարձակ մեծ աղաղակաւ առին տարին, մեծ ապաւակաւ մորթեցին հինգ հազար դահեկանի առնուած էր, միայն կաշին առին տարին, միսը թողուցին. մէկ երկու օր ետք իշօք եզնօք արտը քաղելու գնայինս, այլ և այլ առեւանգութիւնք ընելէն վերջ, էշերնիս առին տարին. այժմ վախերնուս գիւղէն դուրս ելած չեմք, դէզերնիս դուրսը մնաց, չուարած կեցած եմք, ինչ ընելնիս չեմք գիտեր. Ո՛ր մէկը գրեմք այս անգամ, վերջին ծայր յուսահատութեամբ կը դիմենք Սրբազնութեանդ առջը, փրկութեան աղբիւր մը մեզ ցուցնելու բարեհաճեցէք, Համբ 'ի շնորհս Ջերումդ Ամենապատուութեան

19 օգոստ. 1878 (Ստորագրութիւնք) 'ի Սեբաստիա

Պարտ կը համարինք ծանուցանել թէ Ս. Պատրիարք Հայրն այս հանրագիրն առնելուն պէս Թագրիրով Բ. Դրան հաղորդեց և անյապաղ անօրէնութիւն խնդրեց։

. . . Խմբագրապետ Մասիս պատուական լրագրոյ.

Լրագիր անուն թերթին 740 րդ թուահամարին մէջ Ն. Գօլանճեանի ստորագրութեամբ Արաբկերէն ուղղեալ ազգասիրական եռանդեան պարունակաւ տեղւոյս Ուսումնական խորհուրդն ամբաստանող նամակի մը հրատարակութիւնը տեսնելով, աւելի ցաւ կըզգամ նամակագրի անհեթեթ ընթացութեան՝ քան թէ յիշեալ խորհուրդն ամբաստանուած ըլլալուն վրայ։

Ուսումնական խորհուրդը պաշտպանել բուն նպատակէս հեռի ըլլալով, աւելորդ կը համարիմ երկարաբանել նոյա արժանեաց մասին. այլ միայն եթէ ուշի ուշով քննենք յիշեալ նամակի պարունակութեան մէջ եւս յայտնի և որոշ ապացոյցներ կը գտնենք խորհրդոյն գործօնէութեան մասին. Նամակագիրը կըսէ որ «իրենց անձնական շահերը ընդգրկելով անփոյթ են իրենց պաշտօնին և կը սիրեն Ուսումն. խորհրդոյ փառաւոր անուան տակ ապրիլ». Սայդ է որ Ուսումն. խորհրդոյ անդամք նամակագրին նման անգործ և հօրը շահովը ապրող անձինք չըլլալով իւրաքանչիւր այլ և այլ զբաղման և գործոյ տէր և շահ ունեցող անձեր են թէև, բայց և այնպէս արդի խահուն բաղ. ժողովը գիտնալով թէ գործոյ և աշխատասիրութեան վարժ անձինք դատարկասուն անձերէ աւելի օգտակար կրնան ըլլալ ազգին յառաջադիմութեան, ուստի և Ուսումնական խորհրդոյ փառաւոր անունը չեն հաճիր դատարկասիրաց նուիրելու։ Այլ և Գ. Նամակագիրն յատկապէս յաւելուածով մը այդ գանգատներէն Ատենապետ էֆէնտին զերծ պահելովը ընթերցողք գիտեն կը մակաբերեն նամակին ի՛նչ ոգւով գրուած ըլլալն, այն զի Ատենապետ էֆէնտիի փութաջանութիւնն տարոյոյ կրնայ համարուիլ խորհրդոյն ամբողջութեան ալ փութաջանութեանցը։

Ուսումն. խորհրդոյ ժրաջանութեան արդիւնքը բարոյապէս միայն տեսանելի են, որ բարեսէրք անձանց տեսութենէն զուրկ չեն մնացած. 'ի վեր խանգարեալ ազգային վարժարանի վերակազմութիւնն և այլ համանման գործերն։

Ուրեմն պարտ անձին կը համարիմ յանուն ճշմարտութեան հերքել յիշեալ նամակին պարունակութիւնը և հրաւիրել յիշեալ երիտասարդ նամակագիրն 'ի զգաստութիւն և վարել իւր գրիչն յօգտակարութիւն։

Խմբագիր Տէր, այսոր պատուական լրագրոյդ մէկ անկիւնը զետե-

զել բարեհաճիք կանխաւ ընդունելով մեր շնորհակալութեան խորին հաւատիքը որ և մնամ . . .

2 օգոստոս 1878 ՎԱՂԱՐՇ

Արաբկիր

Տփխիսի Մշակ օրագրին օգոստ. 24 թուով թերթին մէջ հետևեալը կարդանք, որ Կարինէն գրուած է յուլիս 27 թուով.

Հայկական հարցը գտնվում է մի խառնակ ներկայի մէջ. նրան սպառնում է գաղթականութիւնը: Եթէ չատապւելոց նա այդ անդունդը, եթէ չկլանեց նրան չարաղէտ վիճակը՝ նա անշուշտ ունի իր սիրուն ապագան: Այդ ահեղալի ապագայում, այդ բարմակարօտ ժամանակում, Էրզրումը անշուշտ պիտի խաղայ մի նշանաւոր դեր—այդ խոստանում է նրա կենդրոնական զետեղումը, նրա միջի, մօտիկ ու հեռու շրջականների մեծաթիւ Հայ բնակութիւնը, գետնի բերրիութիւնը, ժողովրդի արագ աճելը և առողջութիւնը, բնութեան ու օդի պայծառութիւնը և տեղերի, սարերի ու գետերի հետ կապված այդի սրբազան աւանդութիւնները: Բայց ունենալով քաղաքի բոլոր նիւթական ույժը իր ձեռքին, և կազմելով ընդհանուր բնակութեան մի նշանաւոր մասը, ինչո՞ւ Էրզրումի Հայ հասարակութիւնը մնացել է մինչև այժմ անշարժ, առանց կայքի, կեանքի, եռանդի ու ոյժամի արտայայտութեան, երբ Վանայ ծովի ափերում երևում է միշտ մի գործունէութիւն, վառվառուն հոգի, սերտ միութիւն և փառահ ընթացք: Գլխաւոր պատճառները երկու են. անցեալ պատերազմի գաղթականութիւնը և կրօնական բաժանումը: Համարեա չկայ Էրզրումում մի անուանի տուն, մի հարուստ օջախ, մի նշանաւոր գերդաստան, որ մնացած լինի Պասկեւիչի ժամանակներից առաջ, բոլորը Էրզրումից տեղափոխվել են անցեալ պատերազմով Ռուսաց սահմանը և նրանց փոխարինել են նորեկներ Դիարբէքիրից, Խարբերդից, Արապկերտից, Բիթլիսից, Մշից, Վանից և ուրիշ տեղերից. այսպէս ձևացնելով զատ զատ խմբեր, քիչ թէ շատ միմեանցից զանազանվող բարբառով, սովորութիւններով, բնաւորութեամբ և առանձնայատկութիւններով, մինչև այժմ մնացել են դէպի միմեանց սառն, առանց ներքին կապի ու սերտ յարաբերութեանց: Առաջին անգամից այսպէս մի երևոյթ կարող է տարօրինակ թուիլ, բայց այդ իսկ իրողութիւն է. փոխադարձ անվստահութիւն և երբեմն արհամարհանք տեղի է ունենում ո՛չ միայն բաւական հեռաւոր տեղերի բնակութիւնների մէջ, այլ և մօտաւոր գիւղերի, մանաւանդ երբ նրանց մէջ չկայ ընդհանուր շահերի, փոխմ ձգտումների ճանաչողութիւն և միութիւն: Իսկ ինչ կը վերաբերի կրօնական տարբերութեան և նրա գեղծող ազդեցութեան, դրա մասին արդէն աւելորդ է խօսել: Ահա՛ ինչո՛ւ մինչև այժմ տեղի է ունեցել Էրզրումցիների մէջ ազգային անտարբերութիւն, հասարակական թմրութիւն և պասիւ ընթացք: Բայց չնայելով այս ձախողակ պայմաններին, Էրզրումցիք մնացել են միշտ Հայ, այսինքն, արիաջան, մարդավայել կեանք սիրող և ուսումնասէր: Վաղուց արդէն Էրզրումցիք ունեն իրանց ուսումնարանները, որտեղ կարդացողների թիւը երբեք հազարից պակաս չէ եղել: Լուսաւորչական Հայերը, որոնց թիւը հասնում է 2500 տան, ունեն 5 վարժարան. 1՝ ազգային գլխաւոր դպրոց, որ ասւում է «Արծրունեան», սա ունէ 5 դասատուն, 500—600 աշակերտներ և 7 ուսուցիչ: 2՝ Օրիորդաց ծխական վարժարան: 3՝ Երկու թաղական երկսեռ դպրոցներ: 4՝ Ընկերական դպրոց, որ ունէ 8 դասատուն: Այս բոլորի եկամուտները, բացի ընկերական դպրոցի, ստացվում է եկեղեցական կալուածներից և հասնում է տարեկան 8 հազար րուբլու: Իսկ ընկերական դպրոցի խնամքը և պահպանողութիւնը գտնվում է մի առանձին ընկերութեան վրայ: Կաթոլիկ Հայերը, որ հարիւր տանից աւելի չեն, ունեն մի տղայոց և մի օրիորդաց ուսումնարան:

Մանկավարժական գործը մեր Կաթոլիկ եղբայրների մօտ արժանի է ամէն բարի նախանձի և գովասանութեան, այնչափ կատարեալ է նա ամէն կողմով: Բողոքական Հայերը 20 տնից աւելի չեն, բայց նրանք ևս ունեն իրանց երկսեռ ուսումնարանը, որ գտնվում է միսար և տիկին Փօյի հսկողութեան տակ: Ահա՛ սրանք են ձևացնում Էրզրումի երիտասարդութեան մտաւոր և բարոյական զարգացման շտեմարանը: Վերջին քաղաքական անցքը և հայկական խնդրի առաջ խաղալը պէտք է խոստովանվել, որ Էրզրումցիներին տուեց մի մեծ բարոյական զարկ. նախ կրօնի առաջնակարգ կարևորութիւնը փոխեց յետին կարգի, երկրորդ՝ շարժեց և միաւորեց կցկտուր խմբեր և ընկերութիւններ, զրկեց ու վառեց բոլորի ազգային եռանդը ու հոգին, և վերջապէս նոր ձեռնարկութիւնների հետ միասին ծնուցեց մի նոր կրթական տարր—թատրոնական բեմ, որ առաջին անգամ է երևում դեռ Էրզրումի մէջ: Բացի այս՝ խորհում են այժմ ժողովրդական դասախօսութիւններ, գրադարաններ և լսարաններ հիմնելու վրայ: Թո՛ղ լինի Տիրոջ աջակցութիւնը ամէն ազգաշահ գործին . . . : Մ.

Նոյն օրագրին օգոստ. 29 թուոյն մէջ ալ հետևեալը կը կարդանք Պայազիտէն գրուած օգոստ. 18 թուով.

Ալաշկերտի և Բայազէթի նահանգներից գաղթել ցանկացողների թիւը հասնում է մօտ 1000 ընտանիքի: Ուրեմն եթէ այդ գաղթականութիւնը իրագործվի, Տաճկաց Հայաստանի ամբողջ Բագրեւանդի գաւառը զրկվում է իր բոլոր հարազատ ժառանգներից: Բայազէթի մի քանի հասկացող անձինք, որոնք հակառակ են գաղթականութեան իրագործվելուն, սաստիկ վրդովված են Պատրիարքարանի և ազգային ժողովի դէմ գաւառացի Հայերին այսպիսի անհոգարար անյայտութեան մէջ թողնելու պատճառով: Նրանք իրանք դիմեցին Էրզրումի արքեպիսկոպոսին հարցով՝ գաղթե՞լ թէ ոչ, սակայն նրանից ևս ոչ մի պատասխան չստանալով յուզման մէջ են: Միթէ, հարցնում են նրանք, Հայաստանցիք մենք չե՞նք, որոնց համար, ինչպէս կարդացվում է լրագիրների մէջ, բարեկարգութիւններ են պահանջվում: Ազգային ժողովը իր գործակալների ձեռքով մեզ գաւառացիներիս նախապէս ծանօթացրել չէ իր ներկայ և ապագայ գործունէութեան հետ. ինչո՞ւ մեզ, գաւառացիներիս, չէ հասկացնում այն բարեկարգութիւնները, որոնք պէտք է լինեն մեզ համար: Այդ մեզ համար հոգացող Պատրիարքարանը և ազգային ժողովը կարդացրե՞լ են արդեօք, որ Ռուսաց զօրքը Հայաստանի տաճկական գաւառները թողնելուց յետոյ գաւառացիներիս վտանգ սպառնացի շրջապատող կիսավայրենի քիւրդ ազգաբնակութեան կողմից, և եթէ, գուցէ, այդ կարդացրութիւնը արած է, ինչո՞ւ մեզ չէ յայտնում և զգուշացնում, որպէս զի մենք ևս ամուր նստենք մեր տեղը: Ահա այսպիսի իրաւացի հարցեր է առաջարկում գաւառացի Հայը, բայց բաւականացուցիչ պատասխան չստանալով, Կ. Պոլսի Պատրիարքարանը և ազգային ժողովին արդարացնելու մասին նրա անտարբերութեան մէջ յուսահատվում է և պատրաստվում է իր տուն ու տեղը կրակին մատնելով, որպէս զի թշնամուն չմնայ, գաղթել և իր համար նոր հայրենիք որոնել: Գաւառացի Հայը մինչև անգամ չէ հաւատում, որ Կ. Պոլսում մտածում և հոգում են իրանց ապագան բարւոքելու մասին, որովհետև ասում են, եթէ մեզ համար այդպիսի ազգասէր աշխատողներ և հոգացողներ ունենայինք, անպատճառ նրանք այդ մասին մեզ նախապէս զգուշացրած կը լինէին: Եթէ մենք ենք կազմում Հայ ազգը, որի համար Պատրիարքարանը այդպէս հոգացողութիւն է անում, անշուշտ նա մեզ հրահանգներ ուղարկած կը լինէր մեր ինչ անելիքի մասին: Ես իմ կողմից համոզուած եմ, որ եթէ Պատրիարքարանը իր գործակալների միջոցով ծանօթացնէր գաւառացի Հայերին իր գործունէութեան հետ և ազգի ապառնիքի, ապագայ յոյսի, հետ, Հայը այնպէս սերտ կապված լինելով իր օջախի, իր տուն ու տեղի հետ անշուշտ պատրաստ է ամէն ապահովութեան և հարստութեան, որոնք պէտք է ստանան գաղթականութեան միջոցով, զոհել միայն թէ չզրկվի նրանից, իր ձեռքով չը քանդէր իր օջախը տուն ու տեղը, իր սուրբ եկեղեցին չթողնէր կրօնամոլների ձեռքին անպատուութեան մէջ: Մարդ զարմանում է, երբ բացատրում է Կ. Պոլսի հայրենասէրների երկու միմեանց հակառակ ընթացքը, այն է ամենայն ջանք գործ դնել և աշխատել վերածնել Հայաստանը զանազան բարեկարգութիւններ պահանջելով նրա բնակիչների համար, մի և նոյն ժամանակ նոյն իսկ այդ բնակիչներին թողնելով բոլորովին անյայտութեան մէջ, գաղթականութեան պատճառ լինել: Թող լաւ հասկանան Պատրիարքարանը և ազգային ժողովը, որ պահանջելի բարեկարգութիւնները ստանալուց յետոյ յանկարծ կը տեսնեն, որ Հայաստանում, ուր պէտք է մտցնվեն այդ բարեկարգութիւնները, Հայ չկայ, և ապա ամօթապարտ և սև երես մնան ազգի, Եւրոպայի և Տաճկաստանի առաջ:

Մ. Տէր—Պետրոսեանց

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Խասգիւղի եկեղեցւոյ անուանն 1877 տարւոյ ելևմտից հաշուեցոյցը ըստ օրինի Տնտես. խորհրդոյ ներկայացուած և անոր յոր ի նման մէկ օրինակը թաղ. խորհրդոյն յուղարկելով հրահանգ տրուած է եկեղեցւոյ բակը կախել ՚ի տես թաղեցւոց:

Հետևապէս Տնտես. խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ հըրաւէր կը կարդայ պատուարժան թաղեցւոց, որ սոյն հաշուեցոյցին վըրայ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն եթէ ունին, թուականէս 21 օրեայ պայմանաժամու գրաւոր կերպով ներկայացնեն Տնտես. խորհրդոյ:

Սոյն պայմանաժամը լրանալէ ետև որ և է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ:

8 սեպտ. 1878 (Կնիք)

ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պոլիս

ԱԶԴ

Կաթոլիկ ազգայնոց երեսփոխանական ժողովին կողմէ լրագրոյս նախընթաց թուով հրատարակեալ պաշտօնական ծանուցման ստորագրութեան վրայի «Ատենապետ» բառը տպագրական անուշադրութեամբ մոռցուած է:

ՏՕՔԹՕՐ Ց. ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ

Վէրոյիշեալ Տօքթօրն այս անգամ Փարիզ իւր բժշկական ուսմունքն աւարտած և վկայագիրն ընդունելով մայրաքաղաքս դարձած ըլլալով, պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ ուրբաթ օրերը իւր բնակարանը Կէտիկ փաշա բաղնիքին դիմացի նորաշէն տունը ամէն տեսակ հիւանդութեանց ժամը 5էն մինչև 8ը ձրի պիտի նայի, երկուշաբթի օրերը 5էն մինչև 8ը Մահմուտ փաշա Մ. Հ. Գափամաճեանի դեղարանը, և հինգշաբթի օրերը յիշեալ ժամերը Մուսալլա Թաղը Էճզաճի Գրիգոր աղային դեղարանը պիտի գտնուի. իսկ մնացեալ օրերը իրեն դիմող հիւանդները իր տունը պիտի ընդունի: 1

ՏՕՔԹՕՐ ՄԱՐՔԻ

Վիէննա մէքթէպինտէ տիփլոմա ալըշ վէ պունճա սէնէլէրտէն պէրու կէրէք Եվրօպա վէ կէրէք Թիւրքիա խասթախանէլէրինտէ քէսպը չէօհրէթ էյլէմիշ օլան Տօքթէօր Մարքի պուտէֆա Պէշիկթաշ վաբօր իսկէլէսի քարշըսընտա 90 Նումէրօլու Մաճար էճզախանէսինտէ բաղար կիւնլէրինտէն մատա հէր կիւն սաաթ իւչտէն ալթըյա քատար կէլէն ֆաքիր խասթալէրի խայրէթ պաքաճագը կիպի, սայըր վագըթլար տախի քէնտի խանէսինտէ խասթէկեան իչիւն վիզիթա գապուլ իտէճէք տիր:

Միւմայիլէյհ Տօքթէօր պէյիք վէ ճէրահըյէ մէհարէթը ֆէվգէլատէ օլուպ ումում խասթալըքլարա վէ ֆրէնկի վէ պունտան քալմա էկլէրէ վէ կէօզ վէ գուլաք վէ տէրի խասթալըքլարընը վէ րահիմ ուֆունէթի, վէ սինիր զայըֆլըղի իլէ պէլ սօվուգլուղունու տախի քէնտի իճատ իթմիշ օլտուղու պիր նէվ ալաթլէ օն տէֆատա էյի իտէճէյինի իլան իտէր:

Տէֆա սաաթ 7տէն 9ա քատար Թաքսիմ միւմայիլէյհին Զալաթատա Գարաքէօյտէ Թրամվայ սթասիօնու քարշըսընտա Մ. Նիքօլաքի Մալուսի էճզախանէսինտէ պուլունաճագը իլան օլունուր:

ՏՕՔԹՕՐ Կ. ՃԻՒՍԱՃԵԱՆ

Պու տէֆա Պէշիքթաշտա վաբօր իսկէլէսինտէն ճատտէյէ չըքար իքէն քարշըսընտաքի 90 Նումէրօլու Մաճար էճզախանէսինտէ բաղար իրթէսի վէ փէրշէմպէ կիւնլէրի սաաթ եէտիտէն տօքուզա քատար հէր նէվի հիլլէթլէրէ վէ խուսուսի իլէ ֆրէնկի վէ պէլ սօվուքլուղու պաքաճաք տըր՝ ֆուգարէլէրէ մէճճանն օլարաք: 29

ԻԼԱՆ

Տէրսաանէթ վէ պիլատը սալիսէտէ պուլունան քըշլա վէ քարագոլխանէլէր իլէ գօլ օրտուլի հիւմայունլար մէվագըինէ վէ պահրը Սիեահ պօղազը քալէալէր իլէ մէքեաթիպը աքէրիյէտէ պուլունան պիլ ճիւմլէ սաաքիրի շահանէ զապիթան վէ նէֆէրաթընա վէ սըբարըշաթէն վէրիլմէք իւզրէ իլուլ րումինին օն իւչիւնտէն նիհայէթինէ քատար տէօրթ երիւզ պին քըյէ վէ Թըշրինի էվէլ իպթիտասընտան նիհայէթինէ քատար ալթը երիւզ պին քըյէ ճէման միւպայաա օլունաճաք պիր միլիօն քըյէ լահմըն իքի երիւզ պին քըյէսի էրքէկ քըվըրճըգ գօյունու վէ իւչ երիւզ պին քըյէսի էրքէկ ուզուն գույրուքլու Զիղայ գօյունու վէ իքի երիւզ էլլի պին քըյէսի էրքէկ Գարաման վէ Մըխալըճ գօյունու վէ քուսուր իքի երիւզ էլլի պին քըյէսի տախի պուղալըն քուսուրընտան օլմաք վէ իլուլըն օն իւչիւնտէն նիհայէթինէ քատար ալընան լահմըն էսմանը Թըշրինի էվէլ իպթիտասընտան նիհայէթինէ քատար տէօրթ հաֆթատա վէ Թըշրինի էվէլ իպթիտասընտան նիհայէթինէ քատար լահմըն էսմանը տախի Թըշրինի սանի իպթիտասընտան նիհայէթինէ քատար քէզալիք տէօրթ հաֆթատա Նիզամիյէ Թախսիսաթընտան մահսուպ օլմաք իւզրէ խազինէի ճէլիլէտէն վէրիլմէք շարթը վէ շէրայիթը սայիրէսի պունտան մուքատտէմ միւպայաա օլունան լահմ քօնթրաթօլարը շէրայիթինէ միւթապըգ օլմաք իւզրէ պէհէր քըյէսի Օսմանը լիրասը երիւզ ղըրշ հիսապը իլէ պիթը ղըրշ իկիրմի տէօրթ փարայա թալիպի զուհուր էթմիշ օլուպ իլուլ րումինին օն տէօրտիւնճիւ փէրշէմպէ կիւնիւ քարարը գաթիի վէրիլէճէյինտէն, իսթիպալը թալիպ օլանլարըն էվվէլ մէզքիւրտէ սաաթ ալթըտա Տարը Շուրայի Ասքէրիյէ կէլմէլէրի:

7 Իլուլ 1878

Պապը Սէրասքէրի

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ
ԳՐԵՑ
Ս.

Այն փոքրիկ երկասիրութիւնը, որ եղբայրական սիրոյ ձօն մ՚է, կը պարունակէ գողտրիկ խորհրդածութիւններ, որ պատիւ կը բերեն երիտասարդ հեղինակին։

Կեդրոնատեղին է Սրապեան Պաղտասար աղայի գրատունը Մէրճան փողոց, և կը գտնուի նաև բոլոր գրավաճառաց քով։ Գին մէկ հինգնոց Թղթադրամ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՆ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ
ի պէտս աշակերտաց վարժարանաց

յԵրուսաղէմ
ի տպարանի Սրբոց Յակոբեանց

Ամեն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի, Գին 7 ղրշ։

ՕՐԱՑՈՅՑ
ԵՒ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՕԴՈՅ
1879 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
Յօրինեալ ՚ի միաբանական ուխտէն Ս. Յակոբեանց
ԵՒ
Տպագրեալ ՚ի վանս Սրբոյ Յակոբեանց
յԵրուսաղէմ

Ամեն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի։ Գին 100 փարա։

ՆԱԽԱՇԱՒԻՂ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ
Աշխատասիրեաց Յակոբ Յ. Միքեան

Ի տէր հանդուցեալ բարեխնամ սիրելի որդւոյս հեղինակած յիշեալ պատկերազարդ գրքոյկս՝ որ մանաւորապէս վարժարանաց համար յօրինուած է, ասկէց առաջ ութ ղրշ. պղինձ դրամի գնով կը ծախուէր թէպէտ, բայց մետաղեայ դրամոց օր ըստ օրէ բարձրանալը նկատելով այսուհետև մէկ 10նոց թղթադրամի վաճառել որոշուած է ՚ի դիւրութիւն գնողաց։

Կեդրոնատեղին է գրավաճառ Պաղտասար աղա Սրապեանի գրատունը ՚ի Մէրճան չարշը։ Ուրիշ Հայ գրավաճառաց քով ալ կը գտնուի։

Ազգային վարժարանաց համար սովորական գնէն զեղչ կըլլայ։

Յովհ. Քահ. Միքեան

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՐԶԵՒԿՐԿՆԱԿ—ՏՈՄԱՐ
Որ պարունակէ

Փոխանակագրի, Հաշուեցուցի, Բեռնագրի, Վարձագրի, Հաշուընթացի և այլոց ձևեր և օրինակներ

Ի ՊԷՏՍ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ

Ի Ն. Տէր-Նշանեանէ

Տպագրեալ արդեամբք և ծախիւք Մեծ. Տիգրան Էֆէնտի Գարակէօզեանի

Կեդրոնատեղին է Պօլիս Մէրճան չարշը թիւ 33 Սրապեան Պաղտասար աղայի գրատունը. Բերայ Մ. Վայսի գրատունը, և ուրիշ Հայ գրավաճառաց քով։

Գին կազմեալ օրինակին երեք քառորդ մէճիտ։

ՇԱՀԷՆՆ ՚Ի ՍԻՊԻՐ
ԿԱՄ ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՅ
Գրեց Ս. Տէր Սարգսեանց

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով։ Գին 2 1/2 ֆրանք։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԿԵՍԱՐԱՑ
Թարգմանեց Ն. Մ. Ս.

Այս պատմութեան երկրորդ և վերջին հատորն ալ Իզմիրի Ցէտէեան եղբարց տպարանէն ՚ի լոյս ընծայուելով, կը ծախուի Եէնի ճամի Զիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղուկասեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով. Գին 1 ֆրանք 25 սանթիմ։

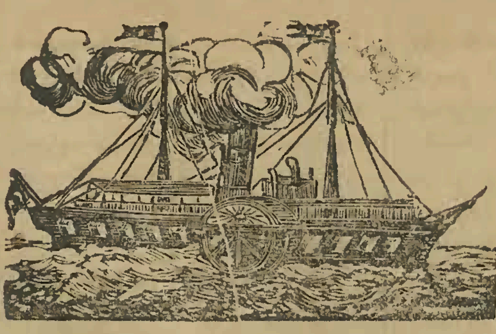

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1878 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1 ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 18

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Բօսֆօրէն իջնող շոգենաւները

ժամ	
12	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.
12 15	Արնաւ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթ։
12	Պէյքօզ, Բաշտալ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթաշ.
12	Եէնիմ. Մէգարա. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Ըմէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։
12 45	Ռ. և Ա. Գավագէն, Եէնիմահ. Մէգարա. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւուտ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
1 30	Պէյքօզ, Բաշտալ. Ռ. Փ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
2	Եէնիմահ. Մէգար. Պէօյիւքտ. Քիրէճպ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։
4 15	Ռ. և Ա. Գավաք, Մէգարա. Պէյքօզ, Բաշտալ Ռ. Փ. Մահ, Սթէն. Գանլ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Վանիքէօյ. Պէյլէր. Սիրքէճի։
4	Պէօյիւքտ. Թարապ, Պէյքօզ, Բաշտալ. Ռ. Փ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ.
3 30	Եէնիմ. Մէգար. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիկ։
4 30	Եէնիմ. Մէգարա. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
5 30	Եէնիմ. Մէգարա. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
6 15	Եէնիմ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլ. Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտ. Արնաւ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ. Իսկիւտար։
7 45	Ա. և Ռ. Գավագէն, Մէգարա. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնվ. Գուր. Օրթ, Պէշիկ։
8 45	Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշտալ. Ռ. Փ. Մահ, Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.
9	Պէօյիւքտ, Թար. Պէյքօզ, Սթէն. Պօյաճ. Ռ Հիսար. Արնվ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
9 45	Եէնիմահ. Մէգարա. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք, Արնաւ. Օրթաք Պէշիկթաշ։
10 30	Եէնիմ. Մէգարա. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնվ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
11	Մէգարա. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնվ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։

կամուրջէն ելնող շոգենաւները

ժամ	
1 15	Գապաթաշ, Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահ.
1 30	Պէշիք. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգար Եէնիմահ. Գավագներ։
2 30	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնվ. Ռ Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարա. Եէնիմահալլէ.
2 30	Իսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. Փ. Մահ. Բաշ. Պէյքօզ, Պէօյիւքտ.
3 30	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Պէյլ Արնաւ. Պէպէք, Ռ Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէգարա. Եէնիմահ։
4 30	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիքէօյ, Պէյքօզ. Թար. Պէօյիւքտ. Մէգար. Եէնիմահ. Ռ. և Ա. Գավաք։
5 45	Պէշիք. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մէգրպ. Եէնիմ։
6 30	Իսկիւտար. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Արնաւ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք.
8	Պէշիկթաշ, Օրթք. Արնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ Եէնիմահ։
10	Գուզկունճ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշտալ. Պէյքօզ, Քիրէճպ. Պէօյիւքտէրէ։
9	Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք, Մէգարա.
10 15	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգար. Գավագներ։
10 45	Եաքը Սիրքէճիէն Պէյլ. Վանիք. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Գանլ. Սթէն. Ռ. Փ. Մահ. Բաշտալ. Պէյքօզ։
11	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահ։
11	Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշտալ. Պէյքօզ։
11 35	Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ։
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ։

ԻՍԿԻՒՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իսկիւտարէն կամուրջ. ժամ	ժամ	Կամուրջէն Իսկիւտար. ժամ	ժամ
12 30	6 45	12 45	8
1	8 15	1 15	8 30
1 30	8 35 Պէշիքթաշ	1 45	8 50
2	9	2 15	9 20
2 30	9 35	2 45	9 50
3	10 5	3 15	10 15
3 30	10 25	3 45	10 40
4	10 45	4 15	11
4 30	11 5	4 45	11 20
5	11 25	5 15 Պեքթ.	11 40
5 30	11 40	6 5	11 50
6 10	12	6 45	12 5

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իսկիւտարէն կամուրջ. ժամ	ժամ	Կամուրջէն Իսկիւտար. ժամ	ժամ
12 30	6	12 30	6
1	6 35	1	6 25
1 30	8	1 30	8
2	8 40 Պէշիքթաշ	2	8 45
2 30	9 20	2 30	9 20
3 5	10	3 5	10
3 45	10 30	3 45	10 35
4 30	11	4 30	11 5
5	11 30	5	11 35
5 25	12	5 25 Պեքթ.	12 5

ՋԵՐՄԻ ԴԵՂ

Տօքթօր Այէրի ջերմի դեղը ամեն ու և լոյէ տեսակ ջերմ իսկոյն կը բժշկէ. չկայ դեղ մը որ աոր չափ օգտակար ըլլայ ջերմի. ջերմ բանողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ աս դեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արդէն Պօլսոյ և գաւառներուն մէջ ճանչցըւած է աս դեղը ու անով բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Նախ ուժը տրամի չափ հինգ եօթը խմելու է իբրև մաքրողական դեղ ու ետքը աս ջերմի դեղէն (ջերմը չբռնած) օրը չորս անգամ մէյմէկ անուշի դգալ ջուրի հետ խառնելով խմելու է, անմիջապէս կանցնի։ Ցրդոյց աւելի քիչ տալու է. կը ծախուի Կ. Պօլիս Գալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

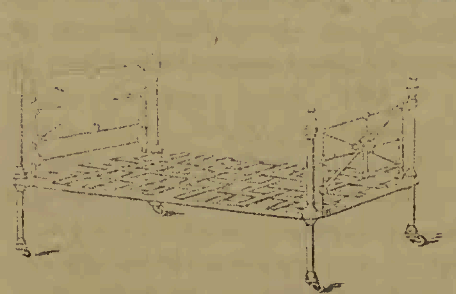

ԱՆԿՈՂՆԱՐԱՆ ԿԱՄ ՄԱՀՃԱԿԱԼ

Ազնիւ և հասարակ քարեօլաներ երկաթէ և արոյրէ, աժան գիներով կը ծախուի, Կ. Պօլիս Գալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ԱՐԴՈՒԿ

Այս ձև իւթիւներուն ամենէն աղէկ տեսակը որուն մէջ կրակը չը մարիր և աղէկ կը գործէ, կը ծախուի Կ. Պօլիս Գալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի. երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Գալաթիա Սանարքճըլար ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձանքները։

ԻԶՄԻՐ. Սահփան աղա Տէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խօսրով էֆ. Էսկիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Սահփան աղա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ձէօլեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր բաղտասարեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ Միհրան աղա Փօթիկեան
ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՖՈՔՇԱՆ Ցէրհատ աղա Մ Ցէրհատեան
ԵՐԶՆԿԱՑ. Թադէոս աղա Բաղրամեանի
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արմ. Մուրէն.
Ուրիշ քաղաքներէ առաջարկ. ... տեղերէն ... թղթակիր

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ԳԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ